

Η ρηματική όψη στη διδασκαλία της ελληνικής ως δευτερης/ξένης γλώσσας

Δέσποινα Παπαδοπούλου

depara@lit.auth.gr

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Επιμορφωτικό σεμινάριο: Η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας σε μεικτές τάξεις

Αθήνα, 3 / 10 / 2007

Στόχοι του σεμιναρίου

- Περιγραφή της ρηματικής όψης στην ελληνική
- Δυσκολίες των μη φυσικών ομιλητών στη ρηματική όψη
- Διδακτικές προτάσεις

Ρηματική όψη στην ελληνική

- (1) α. Χτες διάβασε το βιβλίο.
β. Χτες διάβαζε το βιβλίο.
- (2) α. Αύριο θα διαβάσει το βιβλίο.
β. Αύριο θα διαβάζει το βιβλίο.
- (3) α. Θέλει να διαβάσει αύριο βράδυ.
β. Θέλει να διαβάζει συνέχεια.
- (4) α. Διάβασε πιο προσεκτικά.
β. Διάβαζε προσεκτικά.

- Πώς διαφοροποιούνται τα παραδείγματα (α) από τα παραδείγματα (β);

Ρηματική όψη στην ελληνική

- Συνοπτική – μη συνοπτική όψη (μορφολογική διαφοροποίηση)
  - παρελθόν
  - μέλλον
  - υποτακτική
  - προστακτική

Σημασιολογικά χαρακτηριστικά

□ Συνοπτική όψη:

(5) Χτες **πήγαμε** σινεμά και **είδαμε** μια ωραία ταινία.

το γεγονός ως όλο

Σημσιολογικά χαρακτηριστικά

□ Μη συνοπτική όψη:

(6) Χτες όλο το βράδυ **διαβάζαμε** για τις εξετάσεις.

συνεχές

(7) Πέρσι κάθε βράδυ **διαβάζαμε** για τις εξετάσεις.

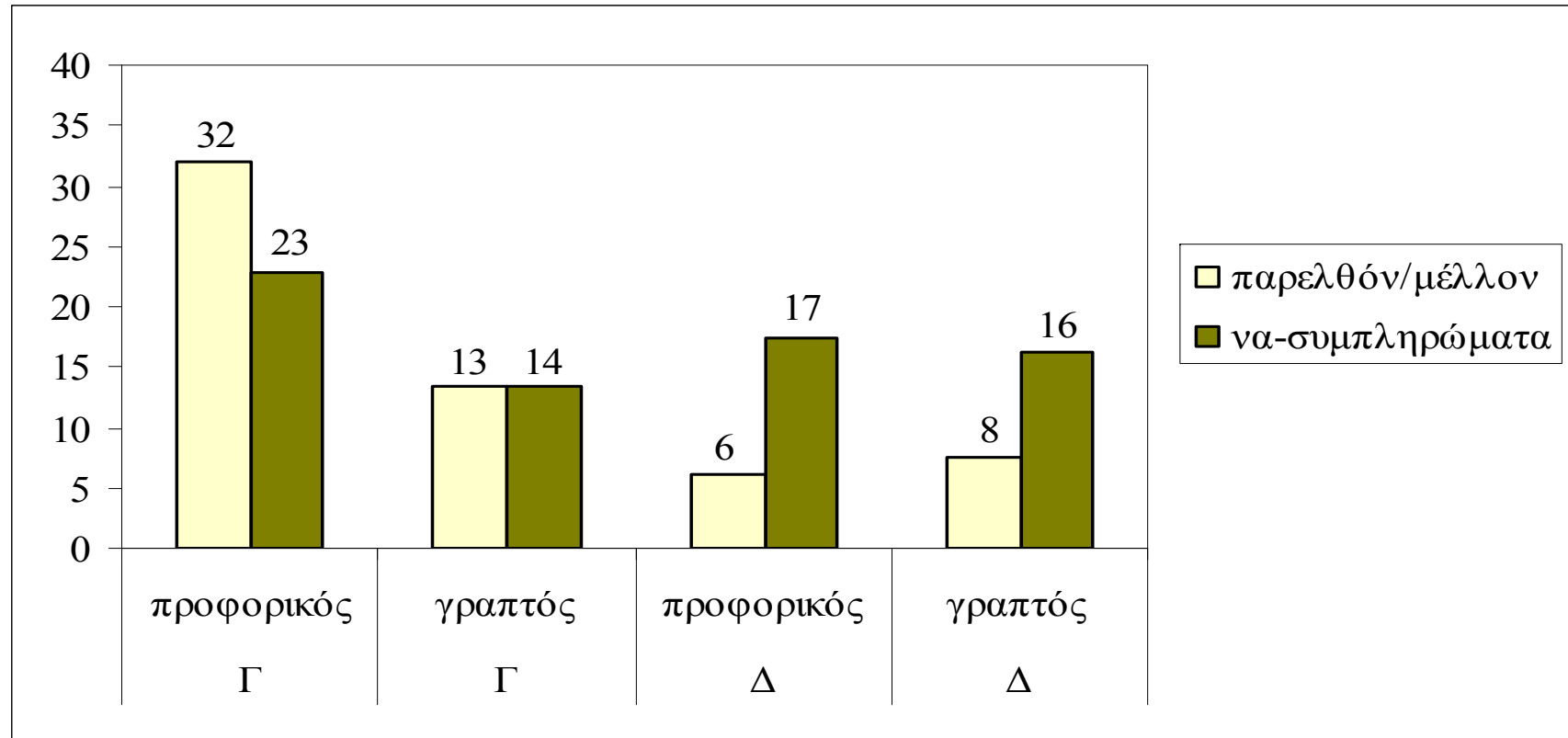

σύνηθες

Λάθη στη ρηματική όψη από μη φυσικούς ομιλητές

- 40 αλλογενείς
  - 20 Γ' επιπέδου
  - 20 Δ' επιπέδου

- Παραγωγή προφορικού & γραπτού λόγου

Ποσοστά λανθασμένων χρήσεων της συνοπτικής όψης (αντί της μη συνοπτικής)

(8) ... όταν γύριζα από τη δουλειά, τους ***πήρα** στο σπίτι...

(9) ... το έκανα για να ... όταν πηγαίνω διακοπές στην Ελλάδα, λίγο να ***καταλάβω** για να ***ρωτήσω** ν' ***απαντήσω**...

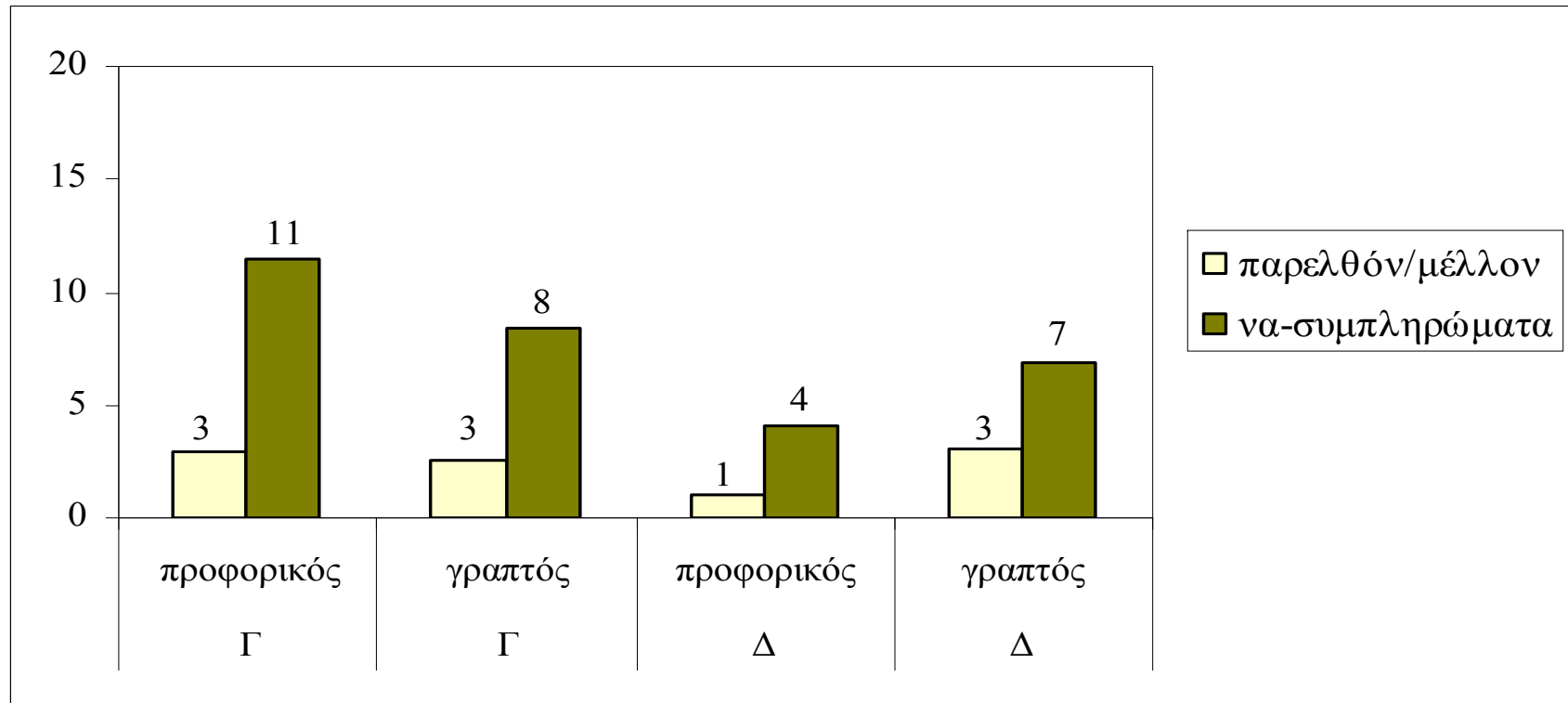
Ποσοστά λανθασμένων χρήσεων της συνοπτικής όψης σε να-συμπληρώματα

Επίπεδο	συν/μη-συν			
	ρήματα με υποχρ μη-συνοπτικό		ρήματα με συν & μη-συν	
	προφορικός	γραπτός	προφορικός	γραπτός
Γ' επίπεδο	31%	25%	22%	12%
Δ' επίπεδο	7%	9%	19%	18%

(10) ... άρχισα να ***μάθω** ελληνικά...

(11) ... έχουν μάθει με τις ζέστες να ***βγουν** συνέχεια έξω...

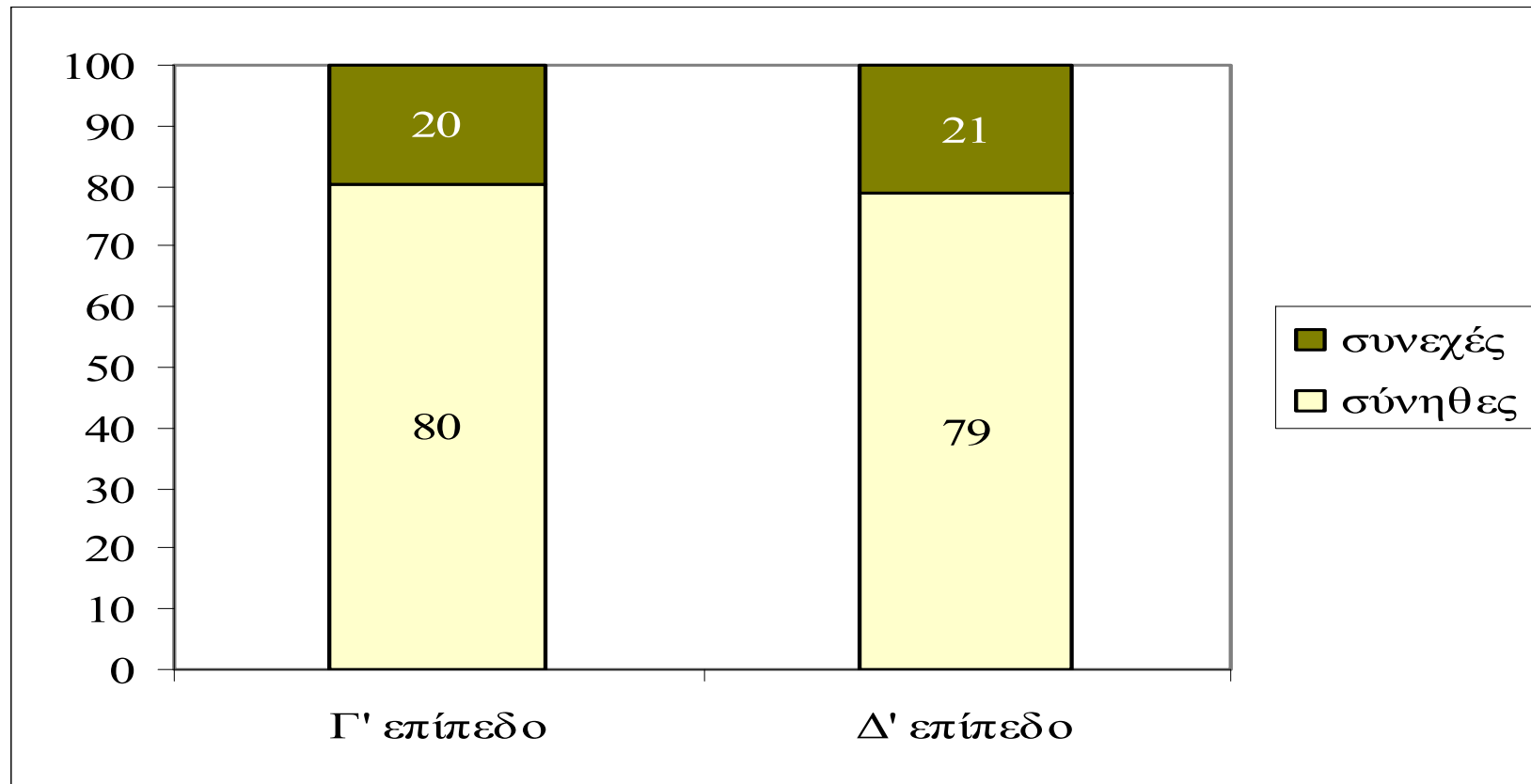
Ποσοστά λανθασμένων χρήσεων της μη συνοπτικής όψης (αντί της συνοπτικής)

(12) ... είναι πιο πολύ λόγω αγάπης για τη γλώσσα είναι μία γλώσσα που τη/έμαθα πρώτα τα αρχαία ελληνικά έτσι ***ἀρχίζα** νέα ελληνικά...

(13) ... για να σταματήσουμε αυτή την κατάσταση έχουμε αποφασίσει να ***αγοράζουμε** άλλο δυο σπίτια ...

Ποσοστά λανθασμένων χρήσεων της συνοπτικής όψης σε περιβάλλοντα που δηλώνουν το συνεχές και το σύνηθες

Συνοψίζοντας παρατηρούμε....

- ❑ μεγαλύτερη συχνότητα λαθών στον προφορικό από ό,τι στον γραπτό λόγο,
- ❑ υπεργενίκευση της συνοπτικής ρηματικής όψης στις δομές που εξετάστηκαν,
- ❑ λανθασμένη χρήση της συνοπτικής όψης σε περιβάλλοντα που δηλώνουν το σύνηθες,
- ❑ μεγαλύτερη συχνότητα λαθών στις *να*-συμπληρωματικές προτάσεις παρά στις προτάσεις με χρονική αναφορά,
- ❑ περισσότερες υπεργενικεύσεις του συνοπτικού τύπου σε *να*-συμπληρώματα με ρήμα εξάρτησης που επιδέχεται και τους δύο τύπους ρηματικής όψης.

Διδακτινές προτάσεις

- Εστίαση στη μορφή και τη λειτουργία της ρηματικής όψης με αφορμή κάποια επικοινωνιακή περίσταση (focus on form, Doughty & Varela 1995, Poole 2005)
- Επαγωγική διδασκαλία

Μορφολογική πραγμάτωση (Ράλλη 1988, 2005)

Ενεργητική φωνή

1^η συζυγία

- Προσθήκη του επιθήματος /σ/ & φωνολογικοί κανόνες:

Μη συνοπτική όψη: -γραφ-
-λυν-

Συνοπτική όψη: -γραφ-σ- → -γραπ-σ-
-λυν-σ- → -λυ-σ-

Μορφολογική πραγμάτωση (Ράλλη 1988, 2005)

□ Απουσία του επιθήματος /σ/

- Εσωτερικές αλλαγές στο θέμα του ρήματος (μη συστηματική αλλομορφία, μορφολεξικοί κανόνες)

Μη συνοπτική

Συνοπτική

(α)	-στελν-	-στειλ-
(β)	-φερν-	-φερ-
(γ)	-πλεν-	-πλυν-

- Υποκατάστατες μορφές (τα θέματα δεν έχουν φωνολογική ομοιότητα συγχρονικά)

Μη συνοπτική

Συνοπτική

(α)	-τρω-	-φαγ-
(β)	-βλεπ-	ειδ- / -δ-

Μορφολογική πραγμάτωση (Ράλλη 1988, 2005)

2^η συζυγία

- ❑ σιγματικοί τύποι (προσθήκη του επιθήματος /s/)
- ❑ ύπαρξη δύο αλλόμορφων ριζών (συστηματική αλλομορφία)

Μη συνοπτική: μιλ(ά)-
Συνοπτική: μιλη-**σ**-

Μορφολογική πραγμάτωση (Ράλλη 1988, 2005)

Μεσοπαθητική φωνή

-θηκ- ⇒ συνοπτικό, +παρελθόν

-θ- ⇒ συνοπτικό, -παρελθόν

- Παράλληλα, έχουμε φωνολογικές μετατροπές, συστηματική και μη συστηματική αλλομορφία όπως και στην ενεργητική φωνή.

Λειτουργία: σημασιολογικά χαρακτηριστικά

- Συνοπτικοί τύποι: η πράξη αντιμετωπίζεται ως όλο (ακόμη και όταν δηλώνεται η διάρκεια ή η επανάληψη)
- Μη συνοπτικοί τύποι:
  - Συνεχές
  - Σύνηθες (επανάληψη με κανονικότητα & περιοδικότητα, πρβλ. Μόζερ 1996: 89)

(14) Όταν η Ελένη έκανε την εργασία της για τη σύγχρονη τέχνη, **πήγε** τρεις φορές στην Πινακοθήκη.

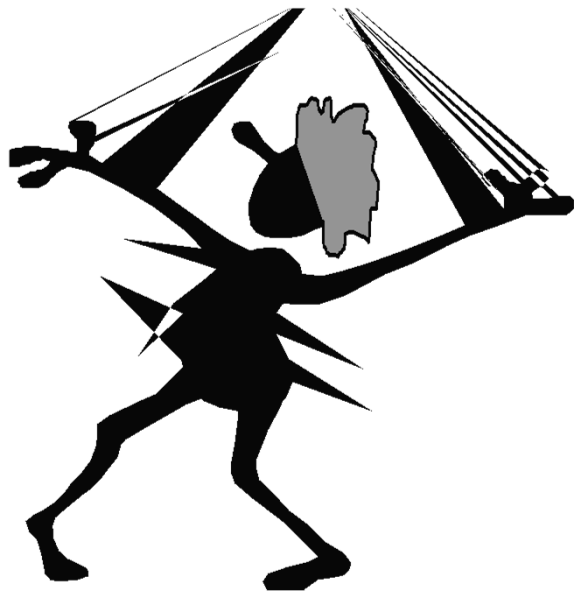
(15) Όταν η Ελένη έκανε την εργασία της για τη σύγχρονη τέχνη, **πήγαινε** τρεις φορές την εβδομάδα στην Πινακοθήκη.

Μορφολογική αναπαράσταση της συνοπτική όψης

Υλικό

Ομοιότητα	Σιγματικά δισύλλαβα	Σιγματικά τρισύλλαβα	Μη σιγματικά δισύλλαβα
Όμοια	Δράφει Δρέχει	Τονάει Ρυμώνει	Σπέλνει Θέρνει
Ανόμοια	Τσάφει Φλέχει	Κριράει Πτιβώνει	Πρέλνει Κρέρνει

Παράδειγμα

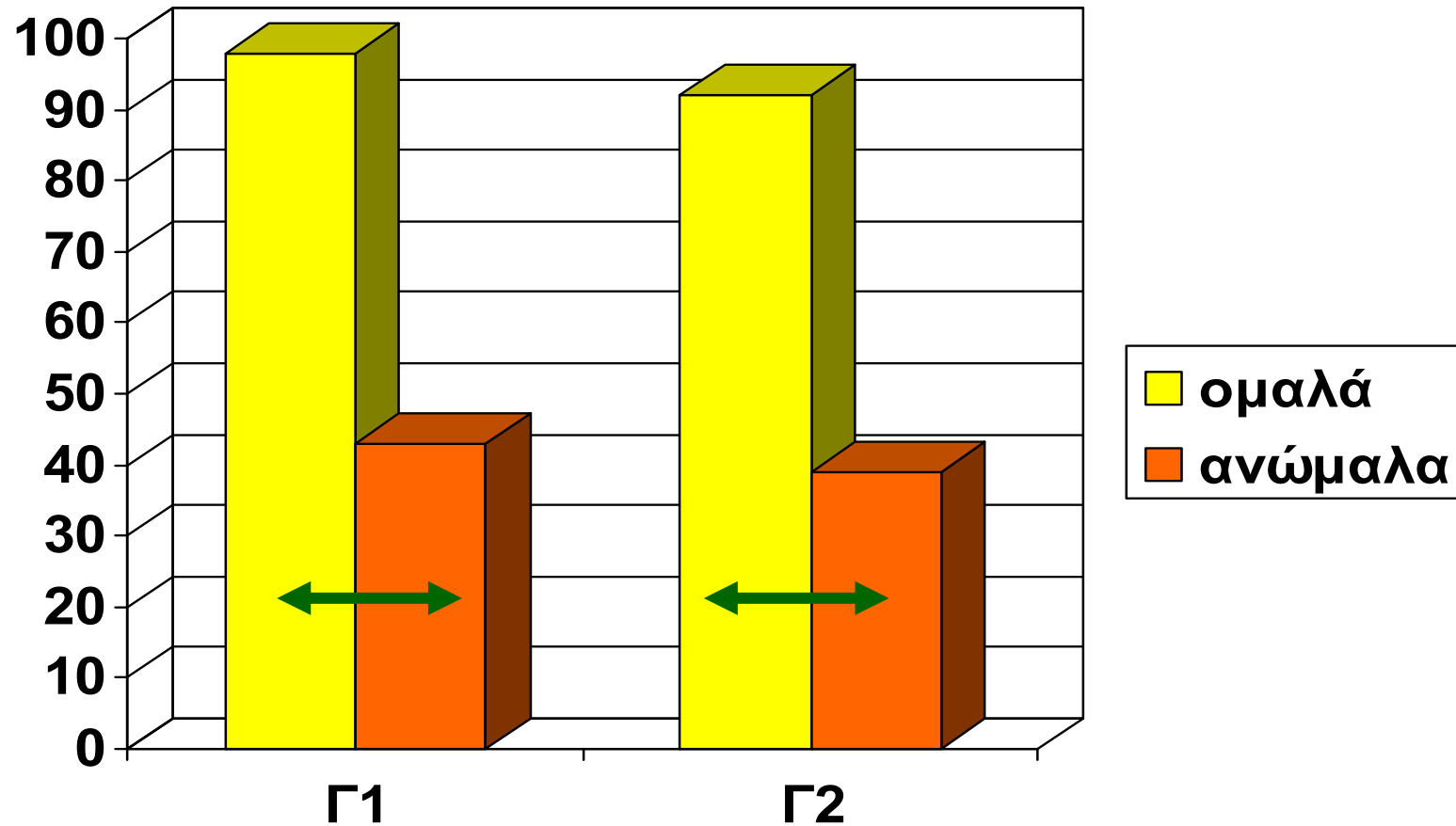

Εδώ ο Κώστας δράφει.

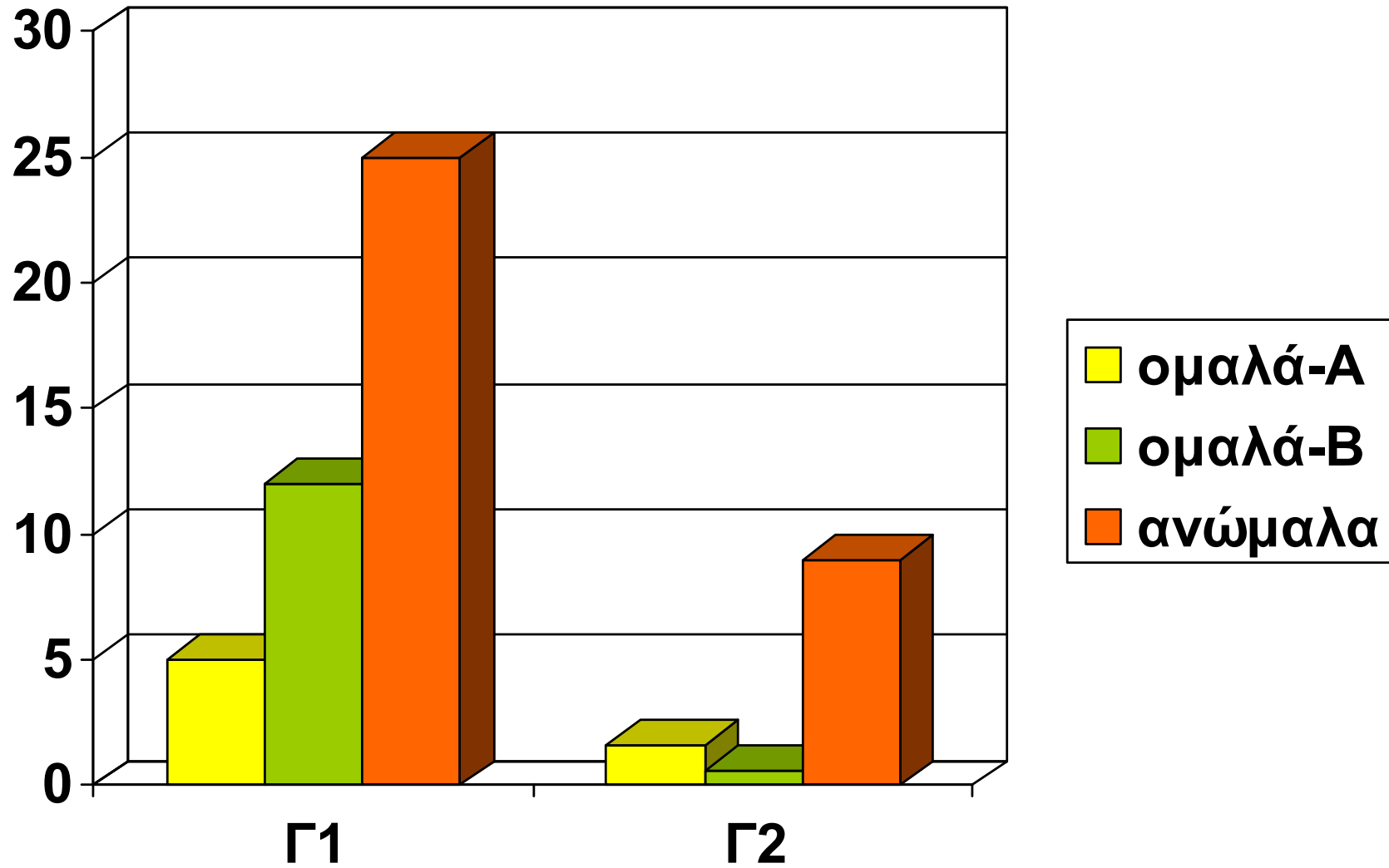
Ο Κώστας δράφει τρεις φορές τη μέρα.

Χτες, όμως, _____ μόνο μια φορά.

Ποσοστά χρήσης σιγματικών ρηματικών τύπων

Αλλαγή συζυγίας

Ευχαριστώ!!!